

Hynetwork Services

Postbus 2134
9704 CC Groningen

Woerden : 31 januari 2025
Onze ref. : E25b02
Doorkiesnr. : 0348 48 43 50
E-mail : hg@vemw.nl

Onderwerp : Consultatiereactie Uitrolplan 2024

Geachte Hynetwork Services,

Om een Nederlandse waterstofmarkt mogelijk te maken, is de overheid voornemens de waterstofbackbone aan te leggen. De beoogde transportinfrastructuur zal de vijf grote industrieclusters en de daar gevestigde bedrijven verbinden, waardoor zij koolstofarme of koolstofvrije waterstof kunnen afnemen ter vervanging van fossiele waterstof en/of aardgas. De backbone moet toegang bieden tot waterstofimport, -opslag, en -distributie binnen Nederland, en verbindt industriële clusters in België en Duitsland met ons land. Helaas is de ontwikkeling van deze belangrijke infrastructuur ernstig vertraagd.

Hynetwork Services (HNS), dat door de minister van Economische Zaken en Klimaat – thans Klimaat en Groene Groei (KGG) – is aangewezen als ontwikkelaar en beheerder van de backbone, stelt belanghebbenden in de gelegenheid te reageren op hun 'conceptvoorstel aanpassing uitrolplan'. Het uitrolplan is bedoeld om invulling te geven aan de voorwaarden die gesteld zijn in een subsidiebeschikking (Dienst van Algemeen Economisch Belang (DAEB)) om het volloprisico af te dekken. Van de geboden gelegenheid tot het indienen van een zienswijze maakt VEMW graag gebruik.

Betrokkenheid van representatieve organisaties en bedrijven

VEMW vertegenwoordigt zakelijke energiegebruikers, waaronder de meeste huidige waterstofgebruikers in Nederland en een aanzienlijk deel van de potentiële toekomstige afnemers. Representatieve organisaties van netgebruikers, zoals VEMW, spelen een essentiële rol bij het delen van kennis en expertise voor het ontwikkelen van doeltreffend en doelmatig beleid. De Energiewet benadrukt het belang van representatieve organisaties, die als kennisconcentratie fungeren en bijdragen aan de strategische ontwikkeling van de waterstofinfrastructuur.¹ VEMW heeft een breed beeld van de energievraag en de daaraan gekoppelde noodzakelijke randvoorwaarden van zakelijke energiegebruikers in de industriële clusters en daarbuiten. Het benutten van onze inzichten – individueel en als gebruikersgroep – is

¹ Energiewet: artikel 3.118, 3.119 en 3.120.

Hét kenniscentrum en dé belangenbehartiger voor zakelijke energie- en watergebruikers

onmisbaar bij een doeltreffende en doelmatige uitrol van de waterstofbackbone. In de huidige situatie hebben wij alleen de mogelijkheid te reageren op reeds genomen besluiten. Wij verzoeken KGG effectieve betrokkenheid van representatieve organisaties zoals VEMW in een vroeg stadium van besluitvorming wettelijk te borgen. Daarnaast verzoeken wij HNS vooruitlopend op het wettelijke kader representatieve organisaties nauw te betrekken bij besluitvorming.

De waterstofbackbone speelt een onmisbare rol in het faciliteren van de CO₂-uitstootreductie en verduurzaming van de industrie. Omdat industriële partijen de eerste gebruikers van de infrastructuur zullen zijn, is het belangrijk ook hen vroegtijdig te betrekken bij de planning. Hoewel bedrijven in Cluster 6 pas in de periode 2031 – 2033 of later toegang krijgen tot het netwerk, moeten ook hun behoeften nu al worden meegenomen in het besluitvormingsproces om een toekomstbestendige infrastructuur te waarborgen.

Onzekerheden

De ontwikkeling van een waterstofmarkt in Nederland wordt gekenmerkt door onzekerheden en risico's voor alle partijen. Onzekerheid over beleid, zoals de correctiefactor en de implementatie van het Europese Waterstof- en Gedecarboniseerd Gasmartpakket, en te verwachte kosten voor gebruik van de voorziening wordt nu versterkt door de vertragingen in de aanleg van infrastructuur zoals gepresenteerd in – en bevestigd door – het uitrolplan. Onzekerheid over beleid, kosten en vertraging van de infrastructuur zorgen ervoor dat marktpartijen terughoudend zijn met het aangaan van contractuele verplichtingen, waaronder de Connection Study Agreement (CSA) en Investment Agreement (IA).

Het feit dat marktpartijen 'er nog niet klaar voor zijn om investeringsbesluiten te nemen en waterstoftransportcontracten bij ons af te sluiten'² heeft in belangrijke mate te maken met de reden die HNS zelf aangeeft: 'Wij begrijpen dat duidelijkheid en zekerheid over de planning en beschikbaarheid van het waterstofnetwerk cruciaal is voor de industrie om hun eigen besluiten op te kunnen baseren.'³ Het is daarom van belang dat marktpartijen kunnen vertrouwen op de nu afgegeven planning, verdere vertraging wordt voorkomen en er geen aanvullende randvoorwaarden voor de verbindingen tussen de clusters zijn.

Het ontbreken van een oost-westverbinding vormt een significante belemmering voor de ontwikkeling van een functionerende waterstofmarkt. Deze verbinding is van cruciaal belang voor Chemelot en de verbinding met de Duitse industrie. Daarnaast is deze van belang voor toegang tot waterstofopslag voor de industrieclusters Noordzeekanaalgebied, Rotterdam-Moerdijk en Zeeland-West-Brabant. Voor raffinaderijen in Zeeland-West-Brabant en Rotterdam-Moerdijk, die een continue waterstoftoevoer nodig hebben, resulteert het ontbreken van toegang tot waterstofopslag in een verhoogd operationeel risico. Zonder directe verbinding met opslagfaciliteiten is het waarborgen van een stabiele waterstofvoorziening moeilijk tot onmogelijk. De volumes waterstof die in de backbone aanwezig zullen zijn als Pipeline Flexibility Services (PFS) zijn naar verwachting ontoereikend om een constante toevoer van waterstof te kunnen garanderen. Zonder voldoende opslag moet het samenspel tussen importstromen en lokale elektrolyse perfect op elkaar aansluiten om waterstofgebruikers in deze industrieclusters te voorzien van een constante toevoer van waterstof. Daarbij is de beschikbaarheid van elektrolyse-capaciteit vóór 2031 – 2033 hoogst onzeker. De aanzienlijke vertraging in de verbinding van de clusters heeft een negatieve impact op besluitvorming en realisatie van waterstofprojecten. VEMW maakt zich zorgen over de opeenstapeling van verdere vertragingen en verwacht voortdurende aandacht en concrete acties van HNS om deze vertragingen te verminderen en te beheersen.

² Hynetwork Services: Conceptvoorstel aanpassing uitrolplan p.4.

³ Hynetwork Services: Conceptvoorstel aanpassing uitrolplan p.6.

Wij onderschrijven het uitgangspunt van HNS dat ‘De energietransitie in Nederland [...] met volle kracht vooruit [moet] om in de pas te kunnen blijven lopen met de verduurzamingsagenda’s van de industrie. We zetten ons dan ook volledig in om onze infrastructuur zo snel mogelijk te realiseren en verwachten nog altijd de overstap van onze gebruikers naar duurzame waterstof tijdig te kunnen faciliteren.’⁴ Wij begrijpen de werkzaamheden en tijd die nodig zijn om hieraan invulling te geven. Tegelijkertijd constateren we dat in deze fase van de transitie een maakbaarheidsgat ontstaat. Vertragingen bij elektrificatie door congestieproblematiek, regulatoire en financieel-economische onzekerheden zorgen ervoor dat de bestaande aardgasinfrastructuur langer nodig is dan aanvankelijk verwacht. Hierdoor wordt de ombouw van leidingen van aardgas naar waterstof verder vertraagd.

HNS gaat terecht in op het toegenomen belang voor marktpartijen van het creëren van duidelijkheid als het gaat om regulering (openstelling raffinageroute, jaarverplichting RFNBO voor industriële H₂-gebruikers) en ondersteuning (OWE).⁵ VEMW stelt vast dat de duidelijkheid die marktpartijen zoeken en nodig hebben om investeringsbeslissingen te kunnen nemen minimaal toeneemt. Het is nog steeds onvoldoende om daadwerkelijk verantwoorde investeringsbeslissingen te kunnen nemen. Desalniettemin moeten bedrijven nu beslissingen nemen. Daarom is het nodig dat de overheid risico’s, die verband houden met vertraagde invoering van of onzekerheid omtrent overheidsbeleid, overneemt van marktpartijen.

De RFNBO-inboekregels zullen in de aanloopjaren, zoals voorgesteld in het wetsvoorstel ‘jaarverplichting hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische oorsprong in de industrie’, soepel zijn. Volgens het wetsvoorstel zullen de versoepelde inboekregels tot 2029 van kracht zijn. Er hoeft geen fysieke verbinding tussen de producent en gebruiker te bestaan. Het uitstellen van de oost-westverbinding (DRC) tot 2031 – 2033 resulteert echter in additionele beperkingen voor producenten en (toekomstige) gebruikers van waterstof waarmee geen rekening is gehouden bij de vaststelling van deze inboekregels. Totdat de DRC gerealiseerd is kunnen producenten niet garanderen dat hun waterstof de klant bereikt, en blijven afnemers daarmee onzeker of de waterstof die zij nodig hebben wel geleverd kan worden. Het is essentieel dat KGG de ongewenste gevolgen van de vertraging zo veel mogelijk minimaliseert. Bijvoorbeeld door een verlenging of instandhouding van de versoepeling van de inboekregels zolang dat nodig is.

In zijn Kamerbrief van 29 juni 2022 benadrukte voormalig minister Jetten de noodzaak van ‘een balans tussen de bereidheid van het Rijk en HNS om ‘voor de markt uit’ het transportnet te ontwikkelen en het zoeken van voldoende commitment vanuit de markt om projecten te realiseren.’ Dit betekent dat investeringen van HNS afhankelijk zijn van de bereidheid van marktpartijen om IA’s te tekenen. Dit creëert een vicieuze cirkel waarin het ontwikkelen van tracés afhangt van de commitment van marktpartijen, terwijl bedrijven deze commitment niet kunnen geven zonder meer zekerheid over de – uitrol van – infrastructuur. Het risico dat HNS een tracé niet aanlegt of vertraagt, als onvoldoende Transport Agreements (TA) en IA’s worden getekend, vormt een ernstige belemmering voor investeringsbesluiten. Ook hier geldt, om dit kip-ei probleem te doorbreken en vermijdbare vertraging te voorkomen, is het noodzakelijk dat de overheid de aanlooprisico’s – zowel voor HNS als voor marktpartijen – op zich neemt.

Contractuele struikelblokken en financieringsrisico’s

VEMW onderschrijft het ‘belang dat we ook goede afspraken maken over de drukniveaus in de gekoppelde netwerken en natuurlijk over de harmonisatie van de waterstofkwaliteit’.⁶ De bestaande onzekerheden moeten echter worden weggenomen voordat bedrijven contracten kunnen ondertekenen. Dat heeft te maken met de investeringsbesluiten die afnemers zelf moeten

⁴ Hynetwork Services: Conceptvoorstel aanpassing uitrolplan p.6.

⁵ Hynetwork Services: Conceptvoorstel aanpassing uitrolplan p.12.

⁶ Hynetwork Services: Conceptvoorstel aanpassing uitrolplan p. 3.

nemen als het gaat om de specificaties van waterstofontvangende en -verwerkende installaties, leidingen en appendages achter de meter.

Het aansluitproces begint met het ondertekenen van een non-disclosure agreement en een expression of interest. Vervolgens wordt de CSA ondertekend, waarna een uitgebreide studie wordt uitgevoerd. De studiekosten à €150.000 worden volledig door de toekomstig aangeslotene gedragen indien binnen zes maanden na oplevering van de CSA geen IA wordt ondertekend.⁷ Wanneer binnen zes maanden een IA is ondertekend worden de studiekosten verdisconteerd in de IA. Naar wij hebben begrepen hanteert Fluxys, die zich in een vergelijkbare ontwikkelingsfase bevindt, en eveneens op zoek is naar partijen om een aansluiting te realiseren op de waterstofinfrastructuur, voorwaarden in de contractenset die soepeler zijn en beter aansluiten bij de behoeften van netgebruikers dan de voorwaarden van HNS. VEMW adviseert HNS te onderzoeken in hoeverre die voorwaarden ook in Nederland toegepast kunnen worden. Het is van groot belang dat HNS de huidige contractenset aanpast en zorgt voor een beter opgebouwde kostenverplichting, tarieven die de efficiënte kosten reflecteren en de business case ondersteunen, soepelere voorwaarden voor de IA (zoals verlenging van de verplichting van 6 maanden na publicatie van de CSA), het maximaliseren van de trajectkostenverplichting (aanleg tracé van backbone naar installatie en HDS station), en een kostenspreiding bij eventuele uitstap die past bij een ontwikkelende markt en bij de behoeften van gebruikers.

Daarnaast legt HNS hoge kredietwaardigheidseisen op.⁸ Het verkrijgen van een beoordeling door Standard & Poor's of Moody's is kostbaar en complex en legt een zware last op kleine maar ook op grote ondernemingen.

Aanbevelingen

Uit gesprekken met onze leden wordt bevestigd dat huidige en toekomstige waterstofgebruikers graag een aansluiting realiseren op de waterstofbackbone. Helaas zijn er te veel onzekerheden omtrent waterstof in Nederland die, in combinatie met de contractuele struikelblokken en financieringsrisico's, het thans vrijwel onmogelijk maken om een investeringsbeslissing (FID) te nemen. De huidige opzet van CSA's en IA's weerspiegelt niet de realiteit van een opkomende waterstofmarkt met een veelvoud aan onzekerheden en risico's. Zonder verdere duidelijkheid over infrastructuur, opslag, en transportmogelijkheden is en blijft het voor marktpartijen te risicovol om miljoenen te investeren. Het reguleren van HNS en een evenwichtiger verdeling van risico's tussen HNS en de marktpartijen zijn daarom noodzakelijk om het succes van de waterstofbackbone te waarborgen. VEMW heeft in dit licht een aantal aanbevelingen:

- **Betrek representatieve organisaties bij besluitvorming**
Borg een effectieve betrokkenheid van representatieve organisaties zoals VEMW in de besluitvorming over uitrolplannen en contractvoorwaarden.
- **Versnelling van de uitrol en beperking van vertragingen**
Neem acties om de uitrol van waterstofinfrastructuur te versnellen en verdere vertraging te beperken. Verbeter coördinatie tussen HNS, marktpartijen, en overheden om tijdige toegang tot waterstof, afnemers en opslag te waarborgen.
- **Verminder onzekerheden**
Zorg voor duidelijkheid over drukniveau, waterstofkwaliteit, en andere technische specificaties, die aansluiten bij de behoeften van marktpartijen.

⁷ <https://www.hynetwork.nl/en/business/become-a-customer/contracts>

⁸ HNS General Terms and Conditions Transport Version 1.0 Annex 4. Credit control protocol.

- **Verbeter de verdeling van risico's**

Pas de contractenset aan door een versoepeling van de voorwaarden en een risicoverdeling die past bij de behoeften van de netgebruikers tussen HNS en aangeslotenen te realiseren.

VEMW gaat graag met zowel HNS als KGG in gesprek om de onzekerheden, onduidelijkheden en risico's in het ontwikkelingsproces in kaart te brengen, te duiden en te onderzoeken hoe deze weggenomen kunnen worden om te kunnen komen tot verantwoorde investeringsbeslissingen.

Met vriendelijke groet,

w.g.

dr. H. Grünfeld
Algemeen directeur